

Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi: Metodolojik Çalışma

Investigation of the Psychometric Properties of the Turkish Version of the will to Live Scale: A Methodological Study

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Metodolojik türdeki araştırmanın örneklemini Türkiye'nin batısında bulunan bir üniversitenin diş hekimliği fakültesi hastanesi polikliniklerine başvuran 52 yaşlı oluşturmaktadır. Veriler, sosyo-demografik özellikleri içeren "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Yaşama Sevinci Ölçeği" kullanılarak toplandı. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi kullanıldı. Güvenirlilik; Cronbach's alpha iç tutarlık kat sayısı, madde toplam korelasyonu, test-tekrar test analizi güvenilirliği ile değerlendirildi.

Bulgular: Ölçeğin Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısının 0,72 olduğu, ölçek madde faktör yüklerinin 0,47-0,91 arasında değiştiği ve madde toplam korelasyon katsayılarının 0,29-0,80 arasında olduğu belirlendi. Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi tek faktörlü beş maddelik ölçek yapısını destekledi.

Sonuç: Araştırma sonuçlarına göre Yaşama Sevinci Ölçeği Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşama Sevinci, Geçerlik, Güvenirlilik

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to examine the validity and reliability of the Turkish version of The will to Live Scale.

Materials and Methods: The sample of the methodological study consisted of 52 elderly people who applied to the outpatient clinics of the faculty of dentistry hospital of a university located in western Turkey. Data were collected using the "Descriptive Information Form" including socio-demographic characteristics and the "The will to Live Scale". Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis were used to test the construct validity of the scale. Reliability was evaluated with Cronbach's alpha internal consistency coefficient, item-total correlation, and test-retest analysis reliability.

Results: The Cronbach's alpha reliability coefficient of the scale was 0.72, the scale item factor loadings ranged between 0.47-0.91, and the item total correlation coefficients ranged between 0.29-0.80. Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis supported a single-factor scale structure.

Conclusion: According to the results of the study, The will to Live Scale was found to be valid and reliable.

Keywords: Older People, The Will to Live, Validity, Reliability

 Rahşan Çevik Akyıl¹

 Nihal Taşkıran²

 Seyhan Çıtlık Sarıtaş³

 Zahide Yuvakgil⁴

 Musa Şamil Akyıl⁵

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

³Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Malatya, Türkiye

⁴Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Köyceğiz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Muğla, Türkiye

⁵Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

Sorumlu Yazar:

Nihal TAŞKIRAN, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
E-posta: nihaltaskiran@adu.edu.tr
Telefon: +90 505 572 98 99

Nasıl Atıf Yapılmalı: Çevik Akyıl R, Taşkıran N, Çıtlık Sarıtaş S, Yuvakgil Z, Akyıl MŞ. Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi: Metodolojik Çalışma. Geriatrik Bilimler Dergisi 2025;8(1):1-9.
Doi: 10.47141/geriatrik.1504381

Geliş Tarihi: 24.06.2024

Kabul Tarihi: 24.01.2025

GİRİŞ

Günümüzde sağlığın korunması ve yükseltilmesi kapsamında hastalıkları önlemeye yönelik girişimlerin çoğalması, doğum hızının azalması, temel halk sağlığı hizmetlerinin yaygınlaşması, sağlıklı yaşama dair toplum bilincinin artması, kişilerin beslenme koşullarının iyileşmesi, sağlık bakım hizmetlerinin kalitesinin artması, sağlık hizmetlerine ulaşım kolaylığı, teknolojik gelişmeler gibi etkenler yaşam süresini artırmış ve yaşlı nüfusun artışına sebep olmuştur (1). Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında, yaşlı nüfus oranı çok daha hızlı büyümektedir. 2050 yılında gelişmekte olan ülkelerde yaşlı nüfus oranının iki kattan fazla artarak gelişmiş bölgelere göre %38 oranında artacağı tahmin edilmektedir (2). Türkiye de yaşlı nüfus oranının hızla arttığı ve yaşlılığın daha yoğun bir şekilde gündeme geldiği ülkelerden biri haline gelmiştir. Ülkemizde 2023 yılı 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfusa oranı %10,2'dir. Ülkemizdeki nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir (3).

Yaşlanma fiziksel, psikolojik ve sosyal statüde çeşitli değişikliklere neden olan doğal bir süreç olup ilerleyen yaş fonksiyonel ve kronik hastalıkların, çeşitli sakatlıkların görülme sıklığının artmasına ve sosyal izolasyona neden olmaktadır (4,5). Dolayısıyla bu süreç bireyin fiziksel ve duygusal refahını olumsuz yönde etkilemekte, kırılganlığını ve sıkıntısını artırmaktadır. Ayrıca yaş arttıkça yaşam memnuniyetinin azaldığı ve bunun kent yaşamı, ekonomik koşullar, sağlık durumu ve stres gibi dış koşullarla ilişkili olduğu da belirtilmektedir (6). Tüm bunların bir sonucu olarak yaşlılık yaşam kalitesi, yaşam doyumu ve yaşama sevinci üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir.

Bireyin kişiliğinden ve sosyo-kültürel çevresinden etkilenen ve varoluşsal içgüdünün bir bileşeni olarak "yaşama sevinci" kavramı; maddi, manevi mutluluk içinde yaşama ve/veya

durumundan, yaşantısından memnun olma duygusu olarak tanımlanmaktadır (7). İyi olma hali, neşe, keyif, tatmin, zevk, memnuniyet, mutluluk, aile ile ilişkiler ve ait olma duygusu gibi deneyimleri içermektedir (8). Olumlu ilişkiler, esenlik, aidiyet, algılanan yaşam anlamı, iyi hissetme anları ve keyif alma, kültür, bağlılık ve kabullenme kavramları fenomenin özünü oluşturmaktadır (9,10).

Bireyin içinde bulunduğu koşullar ve geleceğiyle ilgili yaşama sevinci ile yaşam doyumu, uzun ömürlülük, yaşam kalitesi ve iyilik hali arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmektedir (11,12). Bu doğrultuda dünya geneli ve ülkemizde yaşlı nüfusundaki artış göz önünde tutulduğunda yaşlı popülasyonda yaşama sevincinin belirlenmesi önemlidir. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında; Akın ve Taş (2015) tarafından "Yaşam Anlamı Ölçeğinin", Akın ve Yalnız (2015) tarafından "Yaşam Memnuniyeti Ölçeğinin", Bekmezci ve Mert (2018) tarafından "Yaşam Tatmini Ölçeğinin", Dağlı ve Baysal (2016) tarafından "Yaşam Doyumu Ölçeğinin", Demirbaş (2010) tarafından "Yaşamda Anlam Ölçeğinin", Demirdağ ve Kalafat (2015) tarafından "Yaşamın Anlamı Ölçeğinin", Durak ve arkadaşları (1993) tarafından "Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri'nin", Durak ve arkadaşları (2010) tarafından "Yaşam Doyumu Ölçeğinin", Eser ve arkadaşları (2010) tarafından "Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Enstrümanı-Yaşlı Yetişkinler Modülü'nün", Kaba ve arkadaşları (2018) tarafından "Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeğinin", Koç ve Kılıç (2017) tarafından "Genel Yaşam Tatmini Ölçeğinin", Türkoğlu ve Adıbelli (2014) tarafından "Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Ölçeğinin (CASP-19)", Uğur ve Akın (2015) tarafından "Yaşam Bağlılığı Ölçeğinin" Türkçe'ye uyarlanması yapıldığı görülmektedir (13-25). Yaşam kalitesi, yaşam memnuniyeti, doyumu, yaşam amacı ve anlamı gibi konuların Türk literatüründe yer aldığı görülürken, yaşama sevinci konusunda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmada, Carmel (2015) tarafından geliştirilen ve yaşlılarda yaşama sevincini değerlendiren “Yaşama Sevinci Ölçeğinin” geçerlik ve güvenilirliğini yaparak Türk toplumuna uyarlamak amaçlanmıştır.

Araştırma soruları;

1. Yaşama Sevinci Ölçeği, Türk toplumunda yaşlı popülasyonun yaşama sevincini değerlendirmek için geçerli bir test midir?
2. Yaşama Sevinci Ölçeği, Türk toplumunda yaşlı popülasyonun yaşama sevincini değerlendirmek için güvenilir bir test midir?

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Çalışma Dizaynı

Bu araştırma, yaşlılar için Yaşama Sevinci Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen metodolojik bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’nin batısında bulunan bir devlet üniversitesinin dış hekimliği fakültesinin polikliniklerine başvuran yaşlı hastalar oluşturmaktadır.

Verilerin toplandığı Eylül 2020-2021 tarihleri arasında araştırmanın yapıldığı dış hekimliği fakültesinin polikliniklerine başvuran 65 yaş üstü birey sayısı 660’dır. Literatürde, bir ölçeğin başka bir kültüre uyarlanmasında ölçek madde sayısının en az on katı örnekleme ulaşılmasının gerektiği belirtilmektedir (26-28). Bu doğrultuda çalışmada ölçekteki madde sayısı beş olduğundan ve %10’luk kayıp göz önünde tutularak çalışma, ölçek madde sayısının 10,4 katı olan ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan 52 yaşlı hasta ile yürütüldü. Araştırmaya; iletişim kurabilen, tanılanmış psikiyatrik hastalığı olmayan ve planlanan dış tedavisinde 15 gün sonra randevusu olan ve randevusuna gelen yaşlılar dahil edilmiştir. Araştırmadan anket sorularından herhangi birini eksik dolduran ve ikinci randevusuna gelmeyen yaşlılar dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yaşama Sevinci Ölçeğinin” Türkçe formu kullanılarak Eylül 2020-2021 tarihleri arasında yüzyüze kendi kendine bildirim yöntemi ile toplandı.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatürden yararlanılarak oluşturulan form kalıtlımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir seviyesi, aile ve sağlık durumunu belirlemek amacıyla toplam 7 sorudan oluşmaktadır (29-31).

Yaşama Sevinci Ölçeği: Yaşama Sevinci Ölçeği” [The Will to Live Scale (WTL)] Carmel (2015) tarafından geliştirilmiştir (32). Ölçek formu bir faktör, beş madde, 6’lı likert tipte olup derecelendirmeler “Yaşama Sevincim Yok” (0 puan), “Kesinlikle Hayır” (1 puan), “Hayır” (2 puan), “Bilmiyorum” (3 puan), “Evet” (4 puan), “Kesinlikle Evet” (5 puan) şeklindedir. Ölçeğin toplam puanı, tüm soruların puan ortalaması alınarak oluşturulmaktadır. Ölçekten minimum sıfır maksimum 25 puan alınmaktadır. Ölçeğin Cronbach’s alpha değeri 0,83’tür (32).

Dil Uyarlaması

Yaşama Sevinci Ölçeğinin dil çevirisinde öncelikle ölçek, araştırmacılar tarafından İngilizce’den Türkçe’ye çevrilmiştir. Ölçeğin; dil uyarlamasındaki kavramsallaştırma ve anlatım farkını en aza indirebilmek için geri çeviri yöntemi kullanıldı. Bu yöntem için dört bağımsız çevirmen ile çalışıldı. İki çevirmen orijinal ölçeği hedef dile; iki çevirmen ise hedef dildeki ölçeği orijinal dile çevirdi. Elde edilen metinler üzerinde araştırmacı ve üç uzman, görüşlerini paylaşarak son düzeltmeler yapılmış ve ölçeğe son şekli verilmiştir.

Yaşama Sevinci Ölçeğinin Zamana Karşı Güvenirliği

Ölçeğin zamana karşı tutarlı bir araç olup olmadığını belirlemek üzere ölçek test-retest puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Toplam örneklem sayısı olan 52 hastaya ulaşıldıktan sonra, bu örneklemin tamamına ölçek iki hafta

sonra ikinci kez uygulanmıştır. Ölçeğin anlaşılabilirliğini test etmek için ilk ölçüm (test) ortalamaları ve ikinci ölçüm (retest) ortalamaları belirlendi. Bu iki ölçüm arasındaki ilişkinin derecesi ve anlamlılığını test etmek için de Pearson Korelasyon testinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın yapılması için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (11.06.2020/2020-183) izni, araştırmanın yapıldığı kurum ve Yaşama Sevinci Ölçeğini geliştiren Sara CARMEL'in yazılı izni ve katılımcıların sözel ve yazılı izni alınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi SPSS 26 ve AMOS paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama kullanıldı. Yaşama Sevinci Ölçeğinin dilsel geçerliğinin ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi için çeviri/geri-çeviri yöntemi kullanıldı. Kapsam geçerlilik indeksi (KGİ), açıklayıcı faktör analizleri (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizleri (DFA), Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testi, temel bileşenler analizi (PCA), güvenilirlik için Cronbach's alpha değerleri, tekrarlı ölçümler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise eşleştirilmiş gruplarda t-testi ve Pearson korelasyon testi kullanıldı.

BULGULAR

Hastaların Tanıtıcı Özellikleri

Araştırmada bulunan yaşlı hastaların %53,8'inin erkek, %53,8'inin evli, %57,7'sinin ilkökul mezunu olduğu, %50'sinin kronik hastalığı bulunduğu, kronik hastalığı bulunanların %25'inin hipertansiyonu olduğu, yaş ortalamalarının $68,84 \pm 3,25$ yıl olduğu ve gelir ortalamalarının $4735,57 \pm 605,15$ ₺ olduğu belirlendi (Tablo I).

Kapsam Geçerliliği

Yaşama Sevinci Ölçeğinin kapsam geçerliliği, hekim, hemşire ve akademik personelden oluşan 10 kişinin görüşleri alınarak değerlendirildi. Uzman görüş formu ölçeğin orijinal versiyonu ile Türkçe uyarlaması arasındaki uyum derecesini değerlendirmek için kullanıldı.

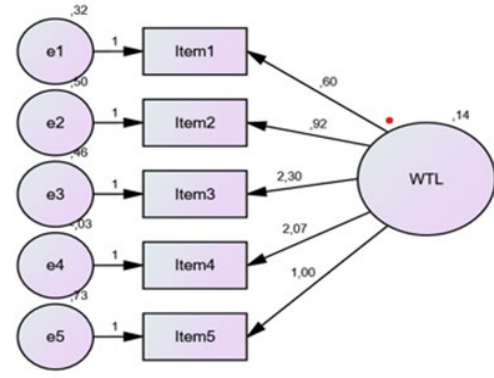
Ölçek maddeleri uzmanlar tarafından anlaşılabilirlik, etkililik, ayırt edicilik ve kültürel uygunluk açısından incelendi. Uzmanların bakış açılarına göre KGİ değerlerinin hesaplanması için Davis yöntemi kullanıldı (33). Bulgular, kapsam geçerlilik endekslerinin 0,90 ile 1 arasında değiştiğini göstermiştir. Bu bulgular doğrultusunda, Yaşama Sevinci Ölçeğinin kapsam geçerliği gösterdiği, Türk kültür yapısına uygun olduğu sonucu çıkarılabilir.

Yapı Geçerliliği ve Güvenirlik

KMO katsayısı 0,613 (Barlett's Test of Sphericity analizi sonucu χ^2 değeri 83,618) ve $p < 0,001$ olarak saptandı. Bu sonuçlar, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli ve uygun olduğunu gösterdi. PCA yapıldığında özdeğer 1'in üzerinde bir faktör belirlendi. Ölçek faktör yüklerinin 0,47-0,91 arasında değiştiği belirlendi. Ölçeğin toplam Cronbach's alfa değeri 0,72 idi (Tablo III). Araştırmada Yaşama Sevinci Ölçeğinin test ve 2 hafta ara ile yapılan retest puan ortalamaları arasındaki korelasyon değerinin $r=0,78$ olduğu belirlendi. Yaşama Sevinci Ölçeğinin toplamda olumlu yönde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptandı. KMO katsayısı 0,613 (Barlett's Küresellik Testi analizi sonucu χ^2 değeri 83,618) ve $p < 0,001$ olarak saptandı. Bu sonuçlar, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli ve uygun olduğunu gösterdi. (Tablo II, $p < 0,001$).

PCA yapıldığında özdeğer 1'in üzerinde bir faktör belirlendi. Ölçek faktör yüklerinin 0,47-0,91 arasında değiştiği belirlendi. Ölçeğin toplam Cronbach's alfa değeri 0,72 idi (Tablo III). Yaşama Sevinci Ölçeğinin DFA uyum indeksi değerleri; $\chi^2/df=1,239$, uyum iyiliği indeksi

(GFI): 0,96, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI): 0,98, artımlı uyum indeksi (IFI): 0,98 ve kök ortalama karesel hata yaklaşımı (RMSEA): 0,06 bulundu (Tablo IV). Modelin kabul edilebilir uyum gösterdiği belirlendi. DFA modeli sonrası Yaşama Sevinci Ölçeğinin DFA Path Diyagramı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Yaşama Sevinci Ölçeği Path diyagramı

Tablo I. Hastalara ait özellikler (n=52)

Hasta özellikleri

Yaş	Ortalama (SS)	Min	Maks
	68,84 (3,25)	65	78
Gelir durumu ^a	Ortalama (SS)	Min	Maks
	4735,57 (605,15)	4000	5750
Cinsiyet	n	%	
Kadın	24	46,2	
Erkek	28	53,8	
Medeni durum			
Evli	28	53,8	
Bekar	9	17,3	
Ayrılmış	15	28,8	
Eğitim durumu			
Okuryazar değil	10	19,2	
Okur yazar	6	11,5	
İlkokul	30	57,7	
Ortaokul ve üzeri	6	11,5	
Kronik hastalık			
Evet	26	50,0	
Hayır	26	50,0	
Hangi kronik hastalık ^b			
Hipertansiyon	13	25,0	
Diabetes mellitus	8	15,4	
Kalp yetmezliği	4	7,7	

Tablo I Devamı. Hastalara ait özellikler (n=52)

Astım	5	9,6
Guatr	3	5,8

^a2021 yılı geliri, ^bBirden fazla cevap verilmiştir, SS: Standart sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum

Tablo II. KMO ve Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçütü		0.613
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık ki-kare	83.618
	df	10
	p	0.000

Tablo III. Yaşama sevinci ölçeği faktör yükleri (n=52)

Ölçek maddeleri	Yaşama Sevinci Ölçeği		
	Faktör yükleri	Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları	Madde silindiğinde Cronbach's alpha
1	0,50	0,30	0,73
2	0,69	0,49	0,67
3	0,84	0,62	0,61
4	0,91	0,80	0,55
5	0,47	0,30	0,75
Varyans: 50,13			
Cronbach's α : 0,72			

Tablo IV. Yaşlılarda DFA uyum iyiliği indeksleri

χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	GFI	CFI	IFI
6,194	5	1,239	0,06	0,96	0,98	0,98

RMSEA: Kök ortalama karesel hata yaklaşımı, GFI: Uyum iyiliği indeksi, CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi, IFI: Artımlı uyum indeksi, DFA: Doğrulayıcı faktör analizi

TARTIŞMA

Bu araştırma, Carmel tarafından 2015 yılında geliştirilen WTL'nin Türkçe'ye uyarlanması amacıyla yapıldı. Türk yaşlı hastalardan oluşan bir örneklem grubunda ölçeğin psikometrik özellikleri değerlendirildi.

Türkçe'ye uyarlanan Yaşama Sevinci Ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek için AFA ve DFA yapıldı. Ölçeğin orijinalinde olduğu gibi Türkçe versiyonunda da tek faktör altında toplandığı ayrıca varyansın %50,13'ünü açıkladığı belirlendi. Literatürde %40-60 arası değişen varyans oranları yeterli kabul edilmektedir (34). Literatürde faktör yükü 0,30'un altında kalan

maddelerin değerlendirme dışı bırakılması gerektiği belirtilmektedir (35,36). Yapılan analizlerde Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe Formu'nun faktör yüklerinin 0,47-0,91 arasında dağıldığı görülmektedir. Bu nedenle ölçeğe ait hiçbir madde çıkarılmadı. Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe Formu'nun faktör analizi ile elde edilen faktör yapısının yapı geçerliğine sahip olduğu saptandı.

Yapılan DFA, AFA tek faktörlü beş maddelik ölçek yapısını destekledi. DFA ile kurulan modelin verilere uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla uyum iyiliği indeksleri dikkate alınmıştır. Yapılan değerlendirmede χ^2/df ve RMSEA değerleri açısından iyi uyum

saptanmıştır. Literatürde, χ^2/df değerinin ≤ 3 olmasının mükemmel uyumu belirtilmektedir. RMSEA değerinin ise 0,08 ya da daha düşük olması kabul edilebilir değerdir (37). Modelin kabul edilebilir uyum gösterdiği belirlendi.

Yaşama Sevinci Ölçeğinin güvenirliği; Cronbach's alpha iç tutarlık kat sayısı, madde toplam korelasyonu ile değerlendirildi. Yaşama Sevinci Ölçeğinin iç tutarlılığı ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach's alpha güvenirlik katsayısı hesaplandı. Literatürde ölçek güvenirliğinin 0,60-0,79 arasında bulunması oldukça güvenilir olarak değerlendirilir (38). Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı ne kadar yüksek olursa, ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı çalıştığını gösterir (35). Ölçeğin orijinal geçerlik ve güvenirlik çalışmasında Cronbach's alpha katsayısı 0,83 olarak tespit edilmiştir (32). Yaşama Sevinci Ölçeğinin Cronbach's alpha güvenirlik katsayısı bu çalışmada ilk ölçüm için 0,72 ikinci ölçüm için ise 0,78 olarak saptanmıştır. Yaşama Sevinci Ölçeğinin iç tutarlılığının yüksek olduğu ve güvenirliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, ölçeğin iç tutarlılığa sahip güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Madde analizi, ölçme aracındaki her maddenin aldığı değer ile ölçme aracının tümünden alınan toplam değer arasındaki ilişkiyi ifade eder. Ölçme aracındaki maddeler eşit ağırlıkta ve bağımsız üniteler şeklinde ise her madde değeri ile toplam değerler arasındaki ilişkinin yüksek olması beklenir. Bu katsayıların düşük olduğu ölçek maddelerinin yeterince güvenilir olmadığına karar verilir. Madde korelasyon katsayısı 0,30'un altına düştüğünde güvenirliğin yetersizliğinden söz edilir (39). Yaşama Sevinci Ölçeği Türkçe Formu'nun madde toplam korelasyon puanları 0,30-0,80 arasındadır.

Ölçekteki bütün maddelerin toplam puan korelasyon katsayıları 0,30'un üzerindedir. Bu yönüyle Yaşama Sevinci Ölçeğinin Türkçe Formu'nun madde toplam korelasyon değerleri uygun güvenirlik düzeyindedir.

Bir ölçüm aracının zamana karşı değişmezliği bireylere farklı zamanlarda uygulandığında

bireylerin verdiği tepkiler tutarlıysa söz konusudur (38). Yaşama Sevinci Ölçeği iki hafta ara ile 52 hastaya uygulanmıştır. Aynı grupta belli aralıklarla iki kez elde edilen ölçümler arasında hesaplanan korelasyon katsayısı incelenerek, testin zamana bağlı olarak ne derece kararlı ölçümler verdiği belirlenmektedir. Akgül ve Çevik'e (2005) göre korelasyon katsayısının 0,70-0,89 arasında olması yüksek; 0,90-1,0 arasında olması ise çok yüksek güçte ilişkiyi tanımlamaktadır (39). Yüksek korelasyon, hem test puanlarının kararlılığını hem de ölçülen özellikle iki ölçüm arasında zamana bağlı olarak fazla değişme olmadığını göstermektedir. Bulgularımız doğrultusunda, Yaşama Sevinci Ölçeğinin test-retest puanları arasındaki korelasyon katsayısı yüksek (0,78) olduğu belirlenmiş ve ölçeğin zamana karşı tutarlı bir ölçüm aracı olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığı sadece dış hekimliği fakültesi polikliniğine başvuran hastalarla yürütülmesi ve verilerin COVID-19 pandemi sürecinde toplanmasıdır. Türk toplumunda yer alan 65 yaş ve üzeri bireylere genelleme yapılmasını sınırlamaktadır. Ölçeğin psikometrik uygunluğu daha geniş popülasyonlarla da denenmelidir.

SONUÇ

Elde edilen bulgular, orijinal ölçek analiz sonuçları ile tutarlıydı. Orijinal ölçekte olduğu gibi tek faktörlü beş maddelik yapı doğrulandı. Ölçeğin Cronbach's alpha iç tutarlık kat sayısı ve madde toplam korelasyon analizi yüksek korelasyona sahipti. Bu sonuçlar, Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaptığımız Yaşama Sevinci Ölçeğinin orijinal ölçek ile iyi uyum sağladığını gösterdi. Sonuçlar WTL'nin yaşlı hastalarda yaşama sevincini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Yaşlıların yaşama sevinci durumlarının tespit edilmesi, yaşlılıkla ilgili ihtiyaç duyulan destek konularının ve zorlukların belirlenmesi, kaliteli yaşam ve sağlıklı yaşlanma sürecinin sağlanması açısından yol gösterici olabilir. Nitekim yaşamın bu evresinde yaşanan

ihtiyaç duyulan destek konularının ve zorlukların belirlenmesi, kaliteli yaşam ve sağlıklı yaşlanma sürecinin sağlanması açısından yol gösterici olabilir. Nitekim yaşamın bu evresinde yaşanan uyum problemleri, sağlık sorunları ve birtakım sosyo-ekonomik zorluklar ile baş etmede yaşama sevinci önemli bir paya sahiptir. Bu doğrultuda ölçeğin ilgili konularda araştırma yapacak araştırmacılara faydalı olacağı düşünülmektedir. Gelecek çalışmalar için bu ölçeğin farklı kültürel özelliklere sahip yaşlılar ile daha geniş gruplarda uygulanması önerilmektedir.

BİLDİRİMLER

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedirler.

Finansal Destek

Çalışmada herhangi bir kişi ya da kurumdan finansal destek sağlanmamıştır.

Etik Onay

Etik kurul onayı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik kurul (11.06.2020 tarihli ve 2020-183 numaralı onay) izni alınmıştır.

Yazar Katkıları

Fikir: RÇA, Tasarım: RÇA, MŞA, Gözetim: MŞA, Araç gereç: NT, RÇA, Veri toplama ve işleme: NT, MŞA, Analiz ve yorumlama: SÇS, Literatür tarama: NT, ZY, SÇS, Yazma: NT, SÇS, Eleştirel inceleme: RÇA, NT, SÇS

KAYNAKLAR

1. Toper F, Özpolat AO. Yaşlılıkta yaşam kalitesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023; 12: 341-351.

2. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN). (2023). World population aging 2023. United Nations Department of Economic and Social Affairs Population Division, New York. Erişim adresi: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2024_wpa2023-report.pdf Erişim tarihi: 22.06.2024.
3. Türk İstatistik Kurumu, (TÜİK) (2023). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Türkiye-Yasli-Profil-Arastirmasi-2023-53809>. Erişim tarihi: 22.06.2024
4. Fathy A, Mourad G, Abd El-Fatah W. Quality of life among elderly people at geriatric home. NILES Journal For Geriatric and Gerontology. 2020; 3: 271-283.
5. Haugan G, Eide WM, Andre B, et al. Joy-of-life in cognitively intact nursing home residents: The impact of the nurse-patient interaction. Scand J Caring Sci. 2021; 35: 208-219.
6. Müftüler HG. Yaşlılık sosyolojisi kurumsal yaklaşım. 2. baskı, Ankara: Pegem Akademi. 2021, 5-75.
7. Türk Dil Kurumu (TDK), (2020). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 09.03.2020.
8. Söderbacka T, Nyström L, Fagerström L. Older persons' experiences of what influences their vitality-a study of 65-and 75-year-olds in Finland and Sweden. Scand J Caring Sci 2017; 31: 378-387.
9. Rinnan E, Andre B, Drageset J, et al. Joy of life in nursing homes: Aqualitative study of what constitutes the essence of joy of life in elderly individuals living in Norwegian nursing homes. Scand J Caring Sci. 2018; 32: 1468-1476.
10. Rinnan E, André B, Espnes GA. et al. Despite symptom severity, do nursing home residents experience joy-of-life? The associations between joy-of-life and symptom severity in Norwegian nursing home residents. J Holist Nurs. 2022; 40: 84-96.
11. Pan Y, Chan SHW, Xu Y, et al. Determinants of life satisfaction and self-perception of ageing among elderly people in China: An exploratory study in comparison between physical and social functioning. Arch Gerontol Geriatr. 2019; 84: 1-9.
12. Özdemir AA, Kavak Buda F, Dural G, et al. The relationship between spiritual well-being, life satisfaction and hope in elderly individuals in Turkey. J Relig Health. 2023; 62: 3123-3136.
13. Akın A, Taş İ. Yaşam anlamı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Electronic Turkish Studies. 2015; 10: 27-36.
14. Akın A, Yalnız A. Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (YMÖ) Türkçe formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2015; 14: 95-102.
15. Bekmezci M, Mert İS. Yaşam tatmini ölçeğinin türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi. 2018; 5: 166-177.
16. Dağlı A, Baysal N. Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2016; 15: 1250-1262.
17. Demirbaş N. Yaşamda anlam ve yılmazlık Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara 2010.
18. Demirdağ S, Kalafat S. Yaşamın anlamı ölçeği (YAÖ): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2015; 16: 83-95.
19. Durak A, Yasak-Gültekin Y, Şahin NH. İnsanları yaşama bağlayan nedenler nelerdir? Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri'nin (YSNE) güvenilirliği ve geçerliği. Türk Psikoloji Dergisi. 1993; 8: 7-19.

20. Durak M, Senol-Durak E, Gencoz T. Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*. 2010; 99: 413-429.
21. Kaba İ, Erol M, Güç K. Yetişkin yaşam doyumu ölçeğinin geliştirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018; 18: 1-14.
22. Koç S, Kılıç Y. Genel yaşam tatmini ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Birliği Kongresi, 11-14 Mayıs 2017, Ordu, Kongre Tam Metin Bildiri Kitabı 381.
23. Türkoğlu N, Adıbelli D. Yaşlılarda yaşam kalitesi ölçeğinin (CASP-19) Türk toplumuna adaptasyonu. *Akademik Geriatri Dergisi*. 2014; 26: 98-105.
24. Uğur E, Akın A. Yaşam bağlılığı ölçeği türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 2015; 4: 424-432.
25. Eser S, Saatli G, Eser E, et al. The reliability and validity of the Turkish version of the World Health Organization Quality of Life Instrument-Older Adults Module (WHOQOL-Old). *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2010; 21: 1-10.
26. Alpar R. Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik-SPSS'de çözümleme adımları ile birlikte. 7. baskı. Ankara: Detay Yayıncılık. 2022, 531.
27. Kalaycı Ş. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri 9. Baskı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım. 2018, 404.
28. Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, et al. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers. Front Public Health*. 2018; 6: 149.
29. Özerdoğan Ö, Yüksel B, Çelik M et al. Yaşlılarda yaşam kalitesini etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Public Health*. 2018; 16: 90-105.
30. Şahin NE, Özçetin YSÜ. Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu ve umutsuzluk düzeyi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020; 13: 167-176.
31. Tel H, Koç M, Aydın HT. Evde yaşayan yaşlılarda yalnızlık, yaşam doyumu ve ölüm kaygısının belirlenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. 2020; Özel Sayı: 1-10.
32. Carmel S. The Will-to-Live Scale: Development, validation, and significance for elderly people. *Aging Ment Health*. 2017; 21: 289-296.
33. Saiful M, Yusoff B. ABC of content validation and content validity index calculation. *Educational Resource*. 2019; 11: 49-54.
34. Şencan H. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik. 1. Baskı. Ankara: Seçkin. Yayıncılık. 2005, 150-157.
35. Çapık C. Use of confirmatory factor analysis in validity and reliability studies. *J Anatolia Nurs Heal Sci*. 2014; 17: 196-205.
36. Alpar R. Uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. 4. baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2020, 499.
37. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. Fourth edt. New York: Guilford Press. 2015, 125-430.
38. Büyüköztürk Ş. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum. 31.baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık. 2012, 1-15.
39. Akgül A, Çevik O. İstatistiksel Analiz Teknikleri. 2. Baskı. Ankara: Emek Ofset. 2005, 256.